

СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ХУЛІГАНСТВУ

SPECIAL CRIMINOLOGICAL MEASURES TO PREVENT HOOLIGANCE

Демчишин Д.А., викладач
кафедри кримінального права та кримінології
Донецького юридичного інституту МВС України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4172-1272>

В статті автор розглядає особливості спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству. Вказується, що дуже часто схильність до хуліганства закладається ще у шкільні роки, коли дитина не здатна в повній мірі контролювати свою поведінку та не розрізняє поняття «хорошого» та «поганого». Саме тому робота зі «складними» дітьми є дуже важливою, оскільки вона здатна перевиховати не тільки хулігана, а і ймовірного правопорушника, здатного на більш тяжкі суспільно небезпечні діяння. Нерідко хуліганські дії вчиняють особи, котрі вживають алкогольні напої та наркотичні засоби, у зв'язку із чим першими потерпілими стають сусіди та найближче оточення. Автор звертає увагу на те, що залучення громадськості як одного із напрямів спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству є дуже цікавим та достатньо ефективним заходом. Практика доводить, що інколи вплив громадських організацій, не залежно від її спрямованості (релігійні, культурні тощо) робить більш вагомий внесок, ніж реальне кримінальне покарання. У зв'язку із цим доречним є створення спеціальних громадських організацій, діяльність яких була би спрямована на роботу з особами, котрі мають нахил та/або вже вчинили хуліганство. Внутрішні програми таких організацій мають бути диференційовані відповідно до статі та віку правопорушника. Підсумовується, що спеціально-кримінологічне запобігання хуліганству являє собою комплекс кримінологічно-віктимологічних заходів та засобів взаємодії з громадянами країни з метою утримання їх від порушення громадського порядку та провокування кримінально протиправних дій. На сьогоднішній день в Україні вже зроблено окремі кроки, спрямовані на удосконалення системи такого роду запобігання, при цьому більшість із них є рудиментарними та потребують перегляду з метою створення нового підходу до вирішення проблеми розповсюдження кримінального правопорушення, передбаченого ст. 296 КК України.

Ключові слова: спеціально-кримінологічне запобігання, хуліганство, кримінальне правопорушення, кримінологія, віктимологія, громадськість.

In the article the author considers features of special criminological prevention of hooliganism. It is pointed out that very often the tendency to hooliganism is established in school years, when the child is not able to fully control their behavior and does not distinguish between the concepts of «good» and «bad». That is why working with «difficult» children is very important, because it is able to re-educate not only the bully, but also the probable offender, capable of more serious socially dangerous acts. Hooliganism is often perpetrated by people who drink alcohol and drugs, and the first victims are neighbors and the immediate environment. The author draws attention to the fact that public involvement as one of the areas of special criminological prevention of hooliganism is a very interesting and quite effective measure. Practice proves that sometimes the influence of public organizations, regardless of its orientation (religious, cultural, etc.) makes a more significant contribution than the actual criminal punishment. In this regard, it is appropriate to create special public organizations, whose activities would be aimed at working with people who have a tendency and / or have already committed hooliganism. The internal programs of such organizations should be differentiated according to the sex and age of the offender. It is concluded that special criminological prevention of hooliganism is a set of criminological and victimological measures and means of interaction with citizens of the country in order to keep them from violating public order and provoking criminally illegal actions. To date, our country has taken some steps to improve this type of prevention, most of which are rudimentary and need to be revised to create a new approach to solving the problem of the spread of criminal offenses under Art. 296 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: special criminological prevention, hooliganism, criminal offense, criminology, victimology, victimology, public.

Постановка проблеми. Запобігання та протидія суспільно небезпечним діянням – одна з головних функцій держави, котра втілюється у нормативно-правових актах та тривалих кримінологічних та віктимологічних стратегіях. На сьогоднішній день науки кримінально-правового циклу мають достатньо ґрунтовні знання щодо особливостей взаємодії з кримінальним правопорушником та способах покращення кримінологічної ситуації в країні. Як відомо, з метою удосконалення системи запобігання, останнє було поділене на декілька видів, одним із яких є спеціально-кримінологічне. Варто звернути увагу, що якщо загальносоціальне запобігання, здебільшого, включає в себе сукупність загальноприйнятих та універсальних заходів впливу на особу, яка вчинила протиправне діяння та може бути застосовано в уніфікованому вигляді для низки кримінальних правопорушень, то спеціально-кримінологічне вже диференціюється в залежності від низки факторів.

В Україні на сьогоднішній день ведеться плідна робота над створенням нових, більш модернізованих підходів до боротьби з правопорушеннями, які посягають на громадський порядок, що обумовлено достатньо їх широкою розповсюдженістю та негативним бінарним впливом на інші заборонні діяння. Найбільш поширеним є хуліганство, котре, хоча і має доволі нетяжкий характер, але може бути реалізоване у достатньо небезпечних формах. Враховуючи вказане, вважаємо за доцільне розглянути більш детально

актуальні та ефективні способи спеціально-кримінологічного запобігання вказаному діянню.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день особливості запобігання хуліганству залишаються не в повній мірі дослідженими. Окремі аспекти зустрічаються в працях таких вчених як І. М. Даньшин, М. Й. Коржанський, В. М. Кудрявцев, Н. Ф. Кузнецова, В. В. Кузнецов, В. А. Ломако, П. С. Матишевський, Ю. М. Ткачевський, Є. В. Фесенко, С. С. Яценко та ін.

Метою статті є дослідження спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відтак, як відомо, запобігання злочинності здійснюється різними засобами: правовими і неправовими, процесуальними, організаційно-управлінськими тощо. За ознакою характеру застосовуваних засобів розрізняють кримінально-правове запобігання (впливом кримінального закону, покарання у вигляді виконання ним загальної та спеціальної превенції). Вчені вказують на кримінально-виправне (пенітенціарне) запобігання, яке здійснюється стосовно засудженого спеціально-запобіжними виправно-трудовами засобами. Усі названі засоби запобігання об'єднує те, що вони застосовуються та чинять вплив: 1) лише після скоєння злочину для запобігання рецидиву; 2) засобами, що мають інше спеціальне призначення і лише «попутно» відіграють запобіжну роль; 3) у сфері, що регулюється нормами права; 4) у межах, які визначаються нормами права. На від-

міну від названих різновидів, багато заходів запобігання злочинності чинять вплив: 1) не тільки після скоєння злочину, але частіше до нього; 2) у сфері, яка лише частково регулюється правом; 3) засобами, що мають виключно цільове запобіжне призначення; 4) інколи паралельно із засобами згаданих вище різновидів, але частіше після них. Такі заходи становлять окремих різновид діяльності щодо запобігання злочинності – суто кримінологічний, їх так і називають – спеціально-кримінологічні [1, с. 328-329]. Отже, очевидно, що найбільшу ефективність можуть мати лише заходи та засоби, котрі мають більш зосереджений та спрямований характер. В даному випадку універсальність – це, скоріше, негативна риса кримінологічної стратегії. Кожен вид кримінально протиправної діяльності вимагає ретельного вивчення та встановлення особливостей, котрі дозволять розробити методи попередження.

Спеціально-кримінологічне запобігання має на меті не допустити скоєння реально можливих злочинів, а якщо вони почали відбуватися, то зупинити їх на ранній стадії. Важливою ділянкою запобіжної діяльності є виявлення та усунення так званих криміногенних факторів. При цьому зазвичай використовуються не тільки організаційні, правові й оперативно-розшукові, але й економічні, педагогічні та медичні заходи. Спеціально-кримінологічна профілактика здійснюється у формі відомчих планів або програм підсилення боротьби зі злочинністю. У них передбачається система заходів, спрямованих на профілактику конкретних видів і груп злочинності, злочинності взагалі, злочинності на певній території (державна, регіон). Передбачувані програми заходів реалізуються через взаємодію та взаємозалежність діяльності суб'єктів профілактики. Безумовно, ефективність запобігання злочинам залежить від узгодженості програми боротьби зі злочинністю з концепцією державного плану економічного та соціального розвитку країни [2, с. 169]. Тут вже йдеться мова про взаємозалежність та підпорядкованість рівнів кримінологічного запобігання. Звичайно, провідну роль відіграє виключного загальносоціальне запобігання, котре формує певні тенденції та шаблони превентивної діяльності. При цьому спеціально-кримінологічне має відповідати виключно нормативним правилам та законодавству.

М.М. Биргеу зазначає, що спеціально-кримінологічне запобігання включає, перш за все, комплекс цілеспрямованих заходів, що призначені виключно на боротьбу зі злочинністю та здійснюються органами та організаціями, які наділені нормативно визначеними функціями, безпосередньо пов'язаними з протидією злочинності [3, с. 66]. Це заходи, спрямовані на виявлення, усунення, послаблення, нейтралізацію криміногенних факторів, а також вплив на осіб, які можуть вчинити злочин. На рівні спеціальної профілактики мета боротьби зі злочинністю, її окремими видами і конкретними злочинами визначена як єдина, чи головна, для відповідних заходів соціального контролю, соціальної реабілітації або правоохоронної діяльності. Розроблення та реалізація спеціальних заходів прямо обумовлені наявністю злочинності, її рівнем і характером, впливом криміногенних детермінант [4, с. 56]. Завдання спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинності полягає у недопущенні можливих злочинів на різних стадіях їх вчинення та у здійсненні відповідного впливу на тих осіб, які вже вчинили злочин (злочини) [5, с. 168]. На сьогоднішній день підходи до спеціально-кримінологічного запобігання дещо змінилися, у зв'язку із чим низка функцій відповідних органів та організацій була втрачена. Наразі превентивне завдання кримінології та кримінального права сприймається правозастосовцями як другорядне, не дивлячись на популяризацію в країні принципу гуманізму та поступовий відхід від сприйняття кари як самоцілі. Сучасна держава потребує регулярної запобіжної роботи.

Об'єктами для проведення останньої є [6]: – антигромадська поведінка та спосіб життя особи, що при-

зводять до вчинення злочинів; – кримінологічно значущі особистісні характеристики людини, що зумовлюють деформацію поведінки; – кримінологічно значущі психофізіологічні особливості (у міру їх схильності до виправлення, зміни, лікування); – безпосередні умови несприятливого формування та життєдіяльності особистості насамперед у родині або побутовому оточенні, у сферах праці, навчання, дозвілля, в інших мікросоціальних групах, передусім антигромадської спрямованості, а також несприятливі умови індивідуального буття; – елементи несприятливої життєвої ситуації, які об'єктивно мають криміногенний характер і існують досить тривалий час [7, с. 208]. Отже, можна сказати, що законодавець, формуючи підходи до пошуку дієвих заходів протидії кримінально протиправним проявам, робить акцент саме на кримінальному правопорушнику, як на «центрі» суспільно небезпечного діяння, його основному ініціаторі та виконавці. Ця позиція є дуже правильною у відношенні досліджуваного нами хуліганства, котре на пряму залежить виключно від поведінки людини, яка його вчиняє.

Саме тому, як вірно вказують вчені, визначаючись із заходами спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству, слід враховувати, що це кримінальне правопорушення має спонтанний та ситуативний характер, не потребує завчасної підготовки, умисел на його вчинення виникає раптово, мета його не є конкретизованою для самого злочинця до моменту завершення вчинення кримінального правопорушення. Отже, такі спеціально-кримінологічні напрями, як відвернення та припинення злочинів не можуть достатньо ефективно реалізовуватись у діяльності із запобігання хуліганству. Натомість напрям кримінологічної профілактики може включати заходи стратегічного характеру, спрямовані на усунення деструктивних рис особистості, та, як наслідок, запобігати вчиненню злочинних дій. Об'єктами запобіжних заходів у спеціально-кримінологічному запобіганні хуліганства є: поведінка осіб, схильних до вчинення дій, спрямованих на грубе порушення громадського порядку; криміногенне оточення, що стимулює розвиток в особі деструктивних рис, які формують кримінальну мотивацію щодо вчинення злочину; чинники, які полегшують вчинення хуліганства, створюють для цього сприятливі умови [8, с. 208]. На нашу думку, далека стратегія запобігання хуліганству може включати в себе заходи, котрі можуть усунути певні фонові явища. Вся інша робота повинна бути індивідуалізована відповідно до кожного окремого епізоду.

В науці також існує ще одна думка щодо об'єкту кримінологічної профілактики, під яким вчені розуміють сформовану суспільно неприйнятну спрямованість особистості, яка відображається ззовні в антисуспільних проявах, правопорушеннях, але формування криміногенної орієнтації лише розпочалося і не визначилося у кримінальній мотивації, тим більше – у мотиві вчинення конкретного злочину. Інакше кажучи, ще відсутній намір його вчинити, а мають місце антисуспільні, аморальні вчинки, що свідчать лише про початкові (незлочинні) форми суспільної небезпечності [9, с. 329–330]. Заходи кримінологічної профілактики мають превентивний (випереджувальний) характер та спрямовані на виправлення дозлочинної поведінки осіб, схильних до вчинення правопорушень [8, с. 209]. Враховуючи все вищевказане, пропонуємо розглянути окремі підходи вчених до заходів спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству із наступним формуванням власної позиції та рекомендацій по вдосконаленню кримінологічної науки.

Відтак, до заходів із кримінологічної профілактики хуліганства можуть належати: своєчасне виявлення потенційних хуліганів. Початковим етапом розроблення та виконання заходів спеціально-кримінологічного запобігання має бути встановлення відповідного об'єкта запобіжного впливу, тобто осіб, схильних до вчинення певного

виду кримінальних правопорушень. До таких осіб можуть належати особи, які вже притягались до кримінальної чи адміністративної відповідальності, та інші особи, поведінка яких межує з протиправною. Під прискіпливий нагляд працівників поліції мають потрапляти особи, раніше засуджені за хуліганство та вчинення інших кримінальних правопорушень проти громадського порядку, чи насильницьких кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Осіб, які ще не потрапляли під нагляд поліції, проте схильних до грубого порушення громадського порядку, також нескладно виявити. Так, «групи ризику», які потребують вжиття профілактичних заходів, можна виявляти шляхом проведення опитування населення (мешканців будинків, вчителів шкіл, викладачів професійних училищ та вищих навчальних закладів, дільничних лікарів, продавців продовольчих магазинів тощо) [8, с. 209]. Дуже часто схильність до хуліганства закладається ще у шкільні роки, коли дитина не здатна в повній мірі контролювати свою поведінку та не розрізняє поняття «хорошого» та «поганого». Саме тому, робота зі «складними» дітьми є дуже важливою, оскільки вона здатна перевиховати не тільки хулігана, а і ймовірного правопорушника, здатного на більш тяжкі суспільно небезпечні діяння. Нерідко хуліганські дії вчиняють особи, котрі вживають алкогольні напої та наркотичні засоби, у зв'язку із чим першими потерпілими стають сусіди та найближче оточення.

Профілактична робота з потенційними хуліганями – є наступним, після виявлення потенційних хуліганів, етапом спеціально-кримінологічного запобігання, у якому можна виокремити такі напрями діяльності: соціально-корегувальний та психологічний. Соціально-корегувальний напрям має своїм завданням усунення деструктивних поведінкових нахилів потенційного хулігана та збільшення його соціалізації або ресоціалізації (для осіб, звільнених з місць позбавлення волі). Реалізація такого напрямку має здійснюватися спільно представниками правоохоронних органів, соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центрів зайнятості, закладів освіти та культури шляхом проведення бесід, семінарів, практичних занять тощо. Такі заходи повинні бути спрямовані на різносторонній розвиток особистості, формування у потенційних хуліганів відповідних соціальних цінностей та орієнтацій, несумісних із маргінальним способом життя; підвищення моральності та культури (зокрема правової), формування правосвідомості, потреби у праці, позитивних моральних цінностей і правил поведінки, залучення до здорового способу життя. Крім того, позитивним кроком було б запровадження відповідних навчальних курсів з різних предметів для осіб, які не мають професійних навичок та мають бажання навчатись. Такі курси можна запровадити за участі громадських організацій, меценатів і державних органів на базі навчальних закладів. За результатами успішного виконання навчального плану таких осіб можна працевлаштовувати на державні або приватні підприємства [8, с. 209]. Хочемо звернути увагу на те, що залучення громадськості як одного із напрямів спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству є дуже цікавим та достатньо ефективним заходом. Звичайно, у сучасній країні такий підхід може здаватись прагненням «виставити людину на загальний осуд», що є достатньо рудиментарним та антигуманним. Однак, практика доводить, що інколи вплив громадських організацій, не залежно від її спрямованості (релігійні, культурні тощо) робить більш вагомий внесок, ніж реальне кримінальне покарання. У зв'язку із цим доречним, на наш погляд, створити спеціальні громадські організації, діяльність яких була би спрямована на роботу з особами, котрі мають нахил та/або вже вчинили хуліганство. Внутрішні програми таких організацій мають бути диференційовані відповідно до статі та віку правопорушника.

Вчені, котрі підтримують нашу позицію, вказують, що для того, аби зацікавити потенційних роботодавців приймати на роботу осіб, що пройшли такі навчальні програми, можна запровадити, наприклад, податкові пільги для зазначених підприємств. За результатами виконання таких заходів буде досягнуто дві цілі – соціалізація потенційних правопорушників та подолання проблеми безробіття. До соціально-корегувальної діяльності потенційних хуліганів також слід активно залучати і громадські організації (військово-патріотичні, благодійні, правозахисні, молодіжні, спортивні, релігійні тощо) з метою організації дозвілля останніх, участі у культурно- та спортивно-масових заходах. Останнім часом в Україні набуває розвитку взаємодія органів пробації із релігійними організаціями з метою надання допомоги засудженим та особам, звільненим із місць відбування покарання, і зменшення рівня рецидивної злочинності [8, с. 210]. В контексті вказаної тези хочемо наголосити, що такі організації та відповідні заходи матимуть позитивний вплив не тільки на потенційного хулігана, а і на особу, котра вже має такого роду негативний досвід.

Виявлення топографії хуліганства, тобто локальних зон, місць і обставин, які об'єктивно можуть сприяти вчиненню цього виду кримінальних правопорушень. Оскільки більшість хуліганств вчиняється у громадських місцях, виявлення відповідних територій, які потребують посиленого патрулювання поліцією, є завданням нескладним. Це зокрема такі місця: вони розташовані поблизу місць продажу алкоголю (магазини або кафе); є зручними для вживання алкогольних напоїв, як правило, обладнані місцями для сидіння – це можуть бути лавки, павільйони, під'їзди, парапети і т.п.; погано освітлені; малолюдні. Посилена охорона громадського порядку у зазначених місцях має також відбуватися з урахуванням часових особливостей – йдеться про нічний час, вихідні та святкові дні. Технічні заходи профілактики хуліганства охоплюють розробку і впровадження різноманітних охоронних, сигнальних засобів, які ускладнюють вчинення дій, спрямованих на порушення громадського порядку. До технічних заходів запобігання хуліганству можуть належати: встановлення мережі відеоспостереження у громадських місцях; обладнання тривожними кнопками закладів торгівлі, харчування, освіти, державних установ, місць проведення дозвілля (парків, скверів, спортивних і дитячих майданчиків) та масового скупчення людей (театри, кінотеатри, концертні зали, стадіони тощо); запровадження можливості швидкого виклику наряду поліції за допомогою індивідуальної мобільної тривожної кнопки, встановленої у мобільному додатку; встановлення антивандальних засобів безпеки у закладах торгівлі; збільшення вуличного освітлення [8, с. 210]. Технологічний прогрес, звичайно, дуже спрощує процес розшуку осіб, котрі вчинили хуліганські дії. При цьому особливу увагу необхідно приділяти не тільки встановленню правопорушників, але і веденню картографії, що дозволить в майбутньому прогнозувати в яких саме місцях ймовірно буде вчинено хуліганські дії.

Окремим напрямом запобігання злочинності є віктимологічна профілактика. У науковій літературі вона визначається як система взаємопов'язаних, організаційно забезпечених державних, громадських й індивідуальних заходів, спрямованих на виявлення та усунення або нейтралізацію чинників, які формують особисту чи масову можливість стати жертвою злочину [10, с. 111]. Проведене дослідження жертв хуліганства дозволяє дійти висновку, що зазначеними у цьому розділі заходами загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству (останній включає і індивідуальні) охоплюється і віктимологічний напрям запобігання цьому злочину. Зокрема, нами визначені такі заходи загальносоціального запобігання: виховання молоді, що сприятиме загальному зростанню правосвідомості та культури молоді, форму-

ванню моделі правомірної поведінки у критичних ситуаціях; зменшення рівня вживання алкогольних напоїв, що відповідно зменшить ризик втрати контролю над поведінкою у конфліктних ситуаціях та взагалі потрапляння у такі ситуації; підвищення організації дозвілля та зайнятості населення, що має зменшити можливість потрапляння у маргінальне середовище; обмеження поширення інформації, що пропагує насильство і жорстокість – це формуватиме у громадян позитивне ставлення до життя та сприйняття світу, неприйнятність агресивних форм поведінки; покращення якості роботи національної поліції, що покликане зміцнити почуття захищеності у суспільстві та довіру до правоохоронної системи [8, с. 211]. Насправді, вивчення особливостей особистості жертви хуліганства – дуже важливий крок у загальному кримінологічному пізнанні феномену вказаного правопорушення. На сьогоднішній день віктимологію вже можна назвати розвинутою наукою, котра має певні знання, достатні для того, щоб запобігти суспільно небезпечному діянь шляхом утримання його жертви від вчинення або невчинення певних дій. Як свідчить статистика, більшість жертв хуліганства можна віднести до провокативного (агресивного) типу. Більше того, часто жертви самі створюють умови для полегшення вчинення такого роду правопорушень. Саме тому робота з населенням з приводу кримінально безпечної поведінки є достатньо дієвим способом запобігання хуліганству.

Вчені пропонують такі заходи спеціально-кримінологічного запобігання, як: інформаційні – популяризують серед громадян відомості щодо існування такого негативного явища, як хуліганство, а наочні приклади вчинення такого кримінального правопорушення дозволяють особам уникати потенційно криміногенних ситуацій (вжиття алкогольних напоїв із малознайомими особами; ескалація конфліктних ситуацій; перебування у нічний час у малолюдних та мало освітлених місцях) або формувати відповідну стратегію поведінки; технічні – слугуватимуть охороні осіб та їх майна. Йдеться передусім про запровадження тривожних кнопок, які забезпечать оперативний виклик працівників поліції до місця вчинення кримінального правопорушення чи при виявленні громадянами потенційно

небезпечної ситуації. Загалом усі зазначені заходи запобігання хуліганству стосуються й інших насильницько-агресивних злочинів. Запровадження таких заходів має здійснюватися не вибірково, а комплексно і на загальнодержавному рівні [8, с. 211]. Таким чином, під **спеціально-кримінологічним запобіганням хуліганству необхідно розуміти сукупність засобів та заходів, спрямованих на усунення детермінаційного комплексу та фонових явищ, провокуючих хуліганські дії, котрі здійснюються спеціальними органами, організаціями та установами, однією з функцій яких є протидія кримінально протиправним діянням проти громадського порядку та моральності**. До заходів спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству, на нашу думку, необхідно віднести: 1) **інформаційно-освітні** – створення локальних спеціальних програм протидії кримінальним правопорушенням проти громадського порядку та моральності, популяризація серед населення законослухняності, а також елементарних заходів безпеки; 2) **соціальні** – залучення громадськості та спеціальних організацій, діяльність яких спрямована на популяризацію духовно здорового способу життя; 3) **тактичні** – ведення картографічного обліку місць, в яких найбільш часто було вчинено хуліганство, кримінологічного обліку та прогнозування кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності; 4) **технічні** – удосконалення технічного контролю за розважальними закладами; 5) **віктимологічні** – виховна робота з особами з високим віктимним індексом.

Таким чином, проведене дослідження дозволило нам підсумувати, що заходи спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству являють собою комплекс кримінологічно-віктимологічних заходів та засобів взаємодії з громадянами країни з метою утримання їх від порушення громадського порядку та провокування кримінально протиправних дій. На сьогоднішній день в нашій країні вже зроблено окремі кроки, спрямовані на удосконалення системи такого роду запобігання, при цьому більшість із них є рудиментарними та потребують перегляду з метою створення нового підходу до вирішення проблеми розповсюдження кримінального правопорушення, передбаченого ст. 296 КК України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”. 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
2. Іванов Ю.Ф., Джужа О.М. Кримінологія: навч. посіб. 2-ге вид., доповн. та переоб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. 292 с.
3. Быргэу М.М. Организация профилактики преступлений органами внутренних дел: концептуальные основы, практика, перспективы совершенствования (опыт Республики Молдова): монография / под. общ. ред. А.М. Бандурки. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2004. 253 с.
4. Кримінологія: навч. посіб. / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Г. Колб та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Джужа. Київ: Атіка, 2009. 312 с.
5. Чабаненко С.М. Спеціально-кримінологічні заходи запобігання незаконному використанню коштів позабюджетних цільових фондів. *Науковий часопис Національної академії Прокуратури України*. 2015. № 4. С. 166–174.
6. Профілактика злочинів: підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Джужа. Київ: Атіка, 2011. 720 с.
7. Небитов А. А. Спеціально-кримінологічні заходи запобігання сексуальній експлуатації. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 8-13.
8. Артюхова В. В. Хуліганство: кримінально-правове та кримінологічне пізнання: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ, 2021. 313 с.
9. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3-х кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 424 с.
10. Кримінологічна віктимологія: навч. посіб. / Є. М. Моїсєєв, О. М. Джужа, В. В. Василевич та ін. / За заг. ред. О. М. Джужа. Київ: Атіка, 2006. 352 с.